

Партнерство малог обима у области образовања одраслих
AE4WOMEN – ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ ЗА МАРГИНАЛИЗОВАНЕ ЖЕНЕ

Референтни број пројекта: 2022-1- МК 01- КА 210-АДУ-000082818

Резултат пројекта

Смернице, алати и методологија о томе како приступити социјално угроженим женама у образовању одраслих

Језичка верзија: српски

Аутор

Удружење за развој ромске заједнице „Сумнал“

Димитар лахов 22

МК-7000 Битола

sumnalb@yahoo.com

Овај пројекат је финансиран уз подршку Европске комисије.
Ова публикација (саопштење) одражава ставове само аутора и Комисија се не може сматрати одговорна за било какву
употребу информација садржаних у њој.

Београд, Битољ, Скопље

2024

Увод

Ове смернице су припремљене у оквиру пројекта „Образовање одраслих за маргинализоване жене - AE4WOMEN” који су реализирали Удружење за развој ромске заједнице „Сумнал” и Удружење за развој Ромкиња „Латчо Диве” из Северне Македоније и Удружење „Ромаг” из Србије.

Пројекат је имао следеће циљеве:

- да идентификују јасан скуп вештина, метода и приступа који су потребни особљу за образовање одраслих како би могли да допру до циљне групе у процесу образовања одраслих;
- подучити 15 запослених у образовању одраслих у идентификовању потреба за учењем циљне групе;
- укључити маргинализоване жене и жене жртве насиља над женама у процес практичног учења особља за образовање одраслих кроз тему од њиховог интересовања као што су зелене вештине;
- ојачати позицију пројектних партнера као провајдера образовања одраслих који су окренути будућности коришћењем и увођењем нових дигиталних технологија које би се могле применити у процесима инклузије.

Очекивани резултати пројекта укључују:

1. Проверена методологија и приступ за идентификацију потреба за учењем циљне групе.
2. Унапријеђени и тестирани капацитети 15 запослених у образовању одраслих како би се задовољиле потребе ових жена.
3. Студија случаја и практично учење за особље у образовању одраслих за задовољавање потреба циљне групе са 202 укључене жене.
4. Директно учешће 6 жена из циљне групе у процесу изградње капацитета особља за образовање одраслих.
5. Идентификован јасан сет дигиталних алата који се могу даље користити у образовању одраслих за побољшање дигиталних вештина међу циљном групом.
6. Идентификоване потребе за повећањем зелених вештина међу циљном групом.

Пројекат је укључио 15 запослених у образовању одраслих у процес идентификације методологије приступа и тестирања алата за приступ жена на терену. Планирано је да обухвати 45 жена у три града Битоља, Скопља и Београда, али смо на крају успели да достигнемо 100 у Београду, 50 у Битољу и 52 у Скопљу, односно укупно 202.

Ова смерница би се могла користити у другим пројектима где треба приступити образовању одраслих за жене из осетљивих група у идентификацији специфичних потреба за учењем.

Садржај

1. Методологија и приступ за идентификацију потреба за подизањем свести о образовању одраслих и потребама учења	4
1.1 Капацитети и структура оцењивача – особље за образовање одраслих	5
1.2 Приступ и алати за процену	6
1.2.1. Приступ	6
1.2.2. Алати	8
1.2.3. Резиме приступа и алата који се користе током процеса	9
2. Научене лекције и будуће смернице за особље у образовању одраслих	10
3.1. Опште научене лекције за успешну процену рањивих жена за приступ образовању одраслих	10
3.2. Основе за особље у образовању одраслих током процеса оцењивања	11
3.3. Научене лекције повезане са процесом образовања одраслих	12
ИИИ. Општи налази из анкете	13
3.1. Угрожене жене и образовање одраслих	13
3.2. Дигиталне вештине и Идентификовани скуп дигиталних алата који се могу користити за образовање одраслих за унапређење дигиталних вештина међу циљном групом	15
3.3. Ниво знања и потребе за повећањем зелених вештина међу женама.	16
4. Искуства са терена	17
Анекс 1: Упитници коришћени током пројекта	20
Анекс 2: Сажети налази из упитника	20

1. Методологија и приступ за идентификацију потреба за подизањем свести о образовању одраслих и потребама учења

Методологија укључује различите начине приступа женама током процене и вођења интервјуа. Методологије су у почетку укључивале употребу дигиталних алата који у стварности нису имплементирани како се очекивало. Ово је било због недостатка дигиталних алата доступних женама на терену и методологије за приступ женама и добијање одговора.

Методологија приступа укључује следеће кораке:

- Збирка контакт података

Методе приступа се углавном ослањају на контакт податке и податке који су преузети из других пројеката које су партнери раније спроводили или из других организација које се свакодневно баве женама. Збирни коришћени контакти жена које посећују њихов здравствени центар. Поред тога, Сумнал је користио комуникацију са Македонским саветом жена који се бави и пружа подршку женама жртвама РН. Латцо Диве је користио сопствену базу података, али је такође комуницирао са мрежом женских организација. Ромаг је био активан на терену и приступао женама у њиховим насељима знајући контакте из претходних пројеката или само приступајући новим контактима и новим женама.

- Позивање и заказивање састанака са женама (у канцеларији или на вратима)

Контакт подаци су коришћени за заказивање састанака са женама на жељеној локацији за обављање интервјуа за њих. Понуђене локације су канцеларије организација или улазна врата учесника у случају да се не осећају пријатно или из неког разлога не могу да напусте кућу.

- Директан приступ женама на њиховим вратима без претходних позива

Ово је практиковано у Београду пошто је група особља за образовање одраслих активна у насељу и у неким случајевима је приступила женама директно на њиховим вратима без претходних позива.

1.1 Капацитети и структура оцењивача - особље за образовање одраслих

Особље укључено у процес процене и анкете спроведене са женама има претходно искуство са женама из осетљивих група. Капацитети су обухватили особље које стално ради на образовању одраслих или је било део пројеката који су укључивали образовање одраслих.

Најискуснији тим био је онај у Београду где је просечно искуство ангажованог особља било 9 година, док је најмање искусан тим по годинама рада са образовањем одраслих био у Скопљу са просеком од 4,2 године. Тим у Битољу је имао искуство од 7,8 година. Укупан просек искуства запослених у образовању одраслих износио је 6,8 година искуства. Већина запослених је већ имала искуства у раду са женама из социјално угрожених група, посебно са Ромкињама и женама жртвама родно заснованог насиља. Тим од 15 чинила су два мушкарца који су били смештени у Београду и Скопљу. Остатак тима су биле жене.

Оваква структура особља се показала као адекватна за анкетирање и успјешну имплементацију приступа и процјене жена. Упркос одговарајућој структури и искуству, наводи се да је особље научило нове увиде и лекције у вези са женама и приступом или употребом образовања одраслих, жељом да се образује или учи нове ствари.

*Процјену приступа и коришћења доступног образовања одраслих жена из социјално искључених група и жена жртва насиља над женама, мора извршити особље за образовање одраслих са **претходним искуством у раду са рањивим групама**.*

*Особље мора **имати искуство у образовању одраслих** како би на разумљив и поједностављен начин разрадило образовање одраслих.*

*У погледу рода, мушкарци који су били процењивачи су изјавили да су жене оклевале и да им је потребно више времена да прилагоде одговор на мушкарце и да су **се осећали угодније да одговарају женама процењивачима**.*

1.2 Приступ и алати за процену

Осим структуре оцењивача, други део процене којем је пројекат посветио највише пажње како би се прикупили релевантни одговори и добили тачни резултати, био је приступ. Приступ женама из рањивих група, а посебно женама жртвама насиља над женама, захтева посебну пажњу јер су жене биле изложене тешкоћама и потребно им је више пажње како би лакше одговарале на питања и допринеле процесима процене. Зато је тим пројекта АЕ4ВОМЕН користио неколико начина приступа и тестирао неколико алата за прикупљање одговора .

1.2.1. Приступ

Приступи који су коришћени током процеса процене су:

1. Индивидуални разговори лицем у лице у канцеларији ;
2. Индивидуални интервјуи лицем у лице на вратима;
3. Интервју лицем у лице у присуству још 2-4 жене у канцеларији;
4. Интервјуи обављени у групи жена у насељу.

Четири приступа су користили тимови у различитим насељима. У Београду је тим користио интервјуе лицем у лице, како индивидуалне тако и групне, на вратима насеља. У Скопљу су обављени интервјуи у канцеларији, индивидуални и групни. У Битољу је тим практиковао сва четири начина интервјуисања на терену иу канцеларији. Да би се интервјуи обавили у канцеларији, потребно је претходно идентификовати жене и добити њихове контакте како би се обезбедило одговарајуће време за састанке и организовали интервјуи за процену. Неке од жена које су биле у канцеларији могле су да добију мало времена из свог свакодневног распореда и присуствују састанку. То су жене које су послале своју децу у школе и могу искористити време да изађу из својих домова и учествују на састанцима. Има и жена које су биле запослене и којима је било потребно време које је одговарало њиховом радном времену и другим породичним обавезама. Неке жене нису могле да дођу у просторије и тражиле су да буду интервјуисане на вратима својих домова. У случају Београда, свим женама се прилазило на вратима како би биле у свом окружењу и осећале се пријатно да одговарају на питања процене.

Зато су у Београду најкоришћенији приступ били интервјуи у насељима у којима живе жене.

У Скопљу је најкоришћенији начин био интервју у канцеларији, док су у Битољу практиковани интервјуи на вратима.

Најприкладнији начин да се настави са проценом био је **интервју лицем у лице на вратима**.

Позитивни аспекти приступа су да су жене у кући и не морају да се организују да би присуствовале интервјуу за процену. Они дају одговоре од куће, а проценитељи су имали прилику да виде животно окружење жена.

Негативни аспекти су примећени у Битољу и Скопљу где су жене током интервјуисања на вратима, чланови породице ометали процес процене, жене су оклевалe да одговарају на питања и давале су делимичне одговоре на питања или уопште нису одговарале. И поред тога што су волеле да интервјуи буду на кућном прагу, неке од жена нису биле у потпуности способне да слободно изразе своје мишљење због присуства чланова породице – мужева, очуха итд.

*Упркос чињеници да се најчешће користио **приступ лицем у лице на вратима**, он не даје очекиване резултате у процесу процене у свим случајевима. Приступ је применљив на различитим локацијама. Иако је пријављено да је веома корисна у Београду, није пријављена као потпуно успешна у Битољу и Скопљу.*

Други приступ је **интервју лицем у лице у канцеларији** који се показао најкориснијим у случајевима Битоља и Скопља. Приступ је обезбедио тихо окружење у којем су жене могле отворено да говоре и одговарају на питања у пријатном тихом окружењу по принципу један на један. Упркос томе што би интервју у канцеларији могао бити званичнији, проценитељи су известили да су процес учинили неформалнијим како би се жене осећале угодније да дају одговоре.

*Приступ **индивидуалном интервјуу лицем у лице у канцеларији** био је најпогоднији за жене жртве насиља над женама јер су имале доста простора и биле су слободне да одговарају на питања у овом окружењу.*

С обзиром да су неке од жена контактиране путем контакта из комшилука, постојала је могућност да буду позване у **малим групама (2 до 4 жене) у просторијама организација**. Ови интервјуи су обављени добро без прекида. Међутим, упркос чињеници да су се жене осећале пријатније у групи познатих жена, одговори су давани у неким случајевима отворено, а у неким случајевима са оклевањем. Одговори су добијени уз подршку групе иу овим случајевима одговори су били слични. Присуство у канцеларији пружило је женама формално окружење и донело осећај званичног интервјуа што није био случај када су жене интервјуисане на вратима или у насељу.

Овај приступ интервјуисању жена док су биле у групи , у канцеларији показао се као веома прикладан за самопоуздање и удобност жена које су међу пријатељима с једне стране, али с друге стране, одговори су прилагођени одобравању групе. Ово је приступ који је погодан за жене, али не даје одговоре који су потпуно индивидуални.

Приступ **групе жена у свом насељу** створио је атмосферу међусобног одговора на поједина питања процене. Овај приступ се показао најпрактичнијим у Београду где су процењивачи прилазили женама у групама.

1.2.2. Алати

О процесу процене разговарало се међу партнерима пројекта од самог почетка. У зависности од приступа дигиталним алатима међу корисницима и женама, партнери су идентификовали три начина коришћења алата за прикупљање података:

1. Коришћење само штампаних упитника;
2. Коришћење гоогле формулара од стране проценитеља на терену;
3. Коришћење гоогле формулара од стране оцењивача након прикупљања одговора са штампаним упитницима на терену;
4. Коришћење Гоогле формулара од стране жена, уз подршку оцењивача.

Најкоришћенији алат био је штампани упитник у случају свих 15 оцењивача. Једна група из Битоља користила је и гоогле форме за унос података у дигитални алат након употребе штампаног упитника на терену.

Штампани упитници се сматрају корисним јер су жене имале прилику да виде и провере како се попуњавају и како су, ако су неки одговори промењени, исправке вршене на лицу места. Штампани упитници дали су поверење међу интервјуисаним женама.

Коришћење гоогле формулара од стране процењивача на терену је проглашено неприкладним, јер су жене у неким случајевима у почетку показивале неповерење због чињенице да су процењивачи убацивали податке у телефоне док су одговарали што је изазивало нелагодност током интервјуа.

Све жене су питане да ли користе Гоогле алате на свом паметном телефону пре процене. Пошто је већина њих дала негативне одговоре и изјавила да не користи дигиталне алате на телефону осим друштвених медија, оцењивачи су користили штампане упитнике.

1.2.3. Резиме приступа и алата који се користе током процеса

Особље у образовању одраслих као оцењивачи донело је повратне информације са терена о процесу оцењивања. Главна повратна информација је да је женама било потребно време да се прилагоде и стекну поверење у пратиоце да одговоре на питања. Неке од жена су већ стекле поверење у проценитеље особља за образовање одраслих пошто су упознате са њима и њиховим радом. Пошто је тим процењивача у образовању одраслих имао два мушкарца, они су изјавили да би присуство колегинице знатно олакшало цео процес интервјуисања јер су жене оклевале да одговоре мушкарцима. Индивидуални интервјуи су се показали као најприкладнији јер су се жене осећале најприкладније током индивидуалних интервјуа лицем у лице. Интервјуи на вратима показали су да жене дају кратке одговоре. Интервјуи у групи су више личили на дискусије него на индивидуалне интервјуе. Прилагођени приступ за сваку жену био је кључан за добијање одговора од жена. Искуснијем особљу за образовање одраслих са рањивим групама било је потребно мање времена да добије поверење од жена него мање искусним. Персонализовани и прилагођени приступ били су кључни за добијање одговора и поверења жена да заврше процену. Жене су боље и брже реаговале и реаговале ако су биле упознате са особљем за образовање одраслих. Најбољи исход су биле жене које су дошле са децом у канцеларију и деца су се забављала док су мајке одговарале на питања.

1.3 Научене лекције и будуће смернице за особље у образовању одраслих

Особље у образовању одраслих које је било укључено у интервјуе за процену требало је да забележи које су лекције научене у вези са приступом женама из циљне групе: РЗНУ ¹, социјално искључене жене, дуготрајно незапослене и без образовања. Наведене лекције су укратко разрађене и могу послужити као драгоцени увиди за обликовање будућих образовних иницијатива које имају за циљ да оснаже Ромкиње кроз приступачне, релевантне и културно осетљиве образовне путеве . Лекције научене кроз пројекат и процес могу се поделити у три категорије: научене лекције које се могу користити у будућим приступима и раду током процена везаних за процес образовања одраслих, основе током процеса процене и научене лекције повезане са потребама за образовањем одраслих. Три категорије су представљене у наставку:

1.3.1. Опште научене лекције за успешну процену рањивих жена за приступ образовању одраслих

Од суштинског је значаја прилагођавање приступа јединственим искуствима сваке жене . Препознајући разноликост унутар циљне групе, персонализоване интеракције повећавају поверење и ангажовање. Персонализоване стратегије ширења су од суштинског значаја. Препознајући различита искуства унутар циљне групе, индивидуализовани приступи су се показали ефикаснијим, уважавајући јединствене потребе и бриге жртава родно заснованог насиља, социјално искључених жена и оних које су дуготрајно незапослене или без образовања. Препознајући да јединствене стратегије домета за све нису довољне, прилагодљив приступ је обезбедио делотворан ангажман са женама које су имале различите потребе и порекло. **Једна величина не одговара свима**

Културна осетљивост је важна : Признавање и поштовање културних нијанси негује инклузивније окружење. Осетљивост на културно порекло ствара сигуран простор за отворену комуникацију и разумевање.

Решавање трауме захтева стрпљење : Жртвама насиља над женама може бити потребно додатно време и подршка за удобан ангажман. Препознавање утицаја трауме и омогућавање простора за лечење је од виталног значаја за успостављање поверења. Стрпљење у приступу заснованом на трауми: Препознајући потенцијални утицај родно

¹ГБВНХ – Родно засновано насиље и узнемиравање

заснованог насиља, стрпљив приступ заснован на трауми омогућио је женама потребно време и простор за вођење дискусија, обезбеђујући безбедно окружење

Доступне информације оснажују : Пружање јасних и приступачних информација ублажава препреке за учешће. Осигуравање информација о образовним могућностима је лако разумљиво помаже у превазилажењу колебљивости.

Укљученост заједнице је кључна: Ангажовање заједнице у напорима ширења јавности повећава кредибилитет. Коришћење личности, мрежа и ресурса заједнице помаже у изградњи мреже подршке, промовишући учешће у процесу интервјуа.

Изградња поверења је најважнија: Успостављање поверења је кључно, посебно код жена из угроженог порекла. Многи учесници су у почетку оклевали да учествују у процесу процене због прошлих искустава, наглашавајући потребу за стрпљивим и емпатичним ангажовањем како би се изградио темељ поверења. Транспарентна комуникација о циљевима и предностима образовних иницијатива-изграђено поверење, подстицање учешћа кроз јасну артикулацију сврхе ангажовања. Доћи до ових жена у случајевима када особље за образовање одраслих није из заједнице било је мало тешко и захтевало је више времена. Напротив, за особље за образовање одраслих које је део заједнице допирење до жена је било лако и самопоуздано.

1.3.2. Основе за особље у образовању одраслих током процеса оцењивања

Стално заговарање инклузивних политика. Залагање за политике које промовишу инклузивност и баве се специфичним потребама жена из циљне групе било је кључно. Подизање свести о изазовима са којима се суочавају социјално искључене, незапослене и жене без образовања треба да буде приоритет током процеса интервјуа и рада са женама.

Потреба за слављењем индивидуалне отпорности жена. Признавање и слављење отпорности жена унутар циљне групе било је од суштинског значаја, јачајући позитиван наратив и оснажујући их да замисле будућност изван постојећих изазова.

Континуирано учење и прилагођавање особља за образовање одраслих. Мушкарци који нису Роми који раде са овом циљном групом истакли су потребу за континуираним учењем и адаптацијом. Остајање отворености за повратне информације и прилагођавање приступа заснованих на увидима који се развијају обезбедили су ефикаснији ангажман са поштовањем. Поред тога, подршка и присуство женског особља у образовању одраслих олакшало је процену и цео процес.

Припремљеност особља за образовање одраслих за рад са женама . Процењивачи морају да буду прописно обучени када прилазе женама, јер сматрају да није прикладно носити превише откривајућу одећу у заједници. Телефони треба да буду искључени и особље за

образовање одраслих треба да буде у потпуности фокусирано на њих како би им показало и приступило са поштовањем. Особље у образовању одраслих треба да покаже саосећање са својим проблемима и да отворено покаже ту бригу и разумевање. Особље треба да покажу љубазно понашање на свом нивоу уз употребу једноставног језика. Ако особље за образовање одраслих долази из заједнице, важно је да жене знају из које породице долази, тако да ако је особље које препознају као добро, можете очекивати успешан исход.

1.3.3. Научене лекције повезане са процесом образовања одраслих

Образовне тежње као оснаживање . Интервју је нагласио да жене гледају на образовање не само као на пут ка личном расту већ и као на средство за оснаживање и самодовољност. Разумевање и признавање ове перспективе је кључно за креирање ефикасних образовних програма који су у складу са тежњама заједнице. образовање се сматра оснаживањем. Гледање на образовање као на трансформативно, посебно за дуготрајно незапослене жене, појачало је важност промовисања доступних образовних могућности као алата за оснаживање и прекидање циклуса незапослености.

Прекидање међугенерациских циклуса: Жеља жена да дају пример својој деци наглашава потенцијал образовања да прекине међугенерациске циклусе неповољности. Препознавање ширег утицаја образовања на породице и заједнице је од виталног значаја за стварање одрживих и трајних промена. Ово наглашава важност моделирања улога . Интервју је истакао улогу узора у утицају на образовне одлуке. Жене су изразиле жељу да постану позитивни узор у својој заједници, наглашавајући потенцијални таласни ефекат индивидуалних образовних активности на друге.

Приступ усмјерени на заједницу: Приступ усмјерен на заједницу је од суштинског значаја у осмишљавању образовних иницијатива. Разумевање специфичних потреба, изазова и тежњи рањивих жена и жена жртава насиља над женама обезбеђује да образовни програми буду релевантни, доступни и усклађени са културним контекстом заједнице.

Заговарање инклузивног образовања: Интервју је појачао потребу за заговарањем у промовисању инклузивног образовања за маргинализоване заједнице. Препознавање образовања као основног права за све и залагање за политике које се баве јединственим потребама жена је од суштинског значаја за подстицање једнаких могућности.

Прилагођене образовне могућности : Различите образовне аспирације које изражавају жене наглашавају потребу за прилагођеним образовним могућностима. Програми фокусирани на зелене вештине и стручну обуку могу пружити опипљиве користи, повећавајући запошљивост и подстичући осећај сврхе и доприноса заједници.

2. Општи налази из анкете

2.1 Угрожене жене и образовање одраслих

Налази из анкете су разрађени као препреке и могућности од стране особља за образовање одраслих које је спроводило истраживање. Препреке и решења су применљива у Београду, Битољу и Скопљу.

Жене се суочавају са следећим препрекама:

- лоши услови живота (без воде, без струје, без новца, без хране);
- жене немају подршку породице, посебно мужева;
- жене нису свесне својих потреба и не разумеју зашто им је потребно образовање одраслих;
- нема много бесплатних мера образовања одраслих;
- жене немају подршку за дневни боравак деце тако да могу похађати могућности образовања одраслих тамо где им се такве мере нуде;
- они немају информације о образовању одраслих да ли је образовање доступно и где је доступно;
- жене сматрају да након удаје и рађања деце немају потребу да наставе школовање и да им то није потребно јер се већина њих удаје веома младе као тинејџерке;
- Жене мисле да им није потребно образовање и да је њихова једина мисија да брину о својој деци и свом дому;
- женама недостају финансијска средства за приступ доступном образовању одраслих;
- необразованост и неписменост чине их несвесним значаја и потребе образовања одраслих;
- недостатак закона и стратегије о образовању одраслих онемогућава акредитацију и имплементацију одговарајућих курсева и програма који се већ нуде угроженим женама;
- постоји врло мало понуда мера образовања одраслих за ове жене, посебно мера које су бесплатне;
- породичне обавезе жене одузимају већину њиховог времена и ограничавају могућност да буду укључене у мере образовања одраслих;
- вишеструка дискриминација, предрасуде и стереотипи, укључујући и недостатак подршке њихових тренера или ментора, спречава их да се укључе у такве мере;
- недостају успешни примери жена из њихове заједнице што утиче на њихову мотивацију да наставе школовање;

- ако почну да уче, жене уписане у образовање одраслих имају проблема да га заврше и врло често одустају.

Предложена решења за препреке укључују:

- потреба да раде на обучавању њихове свести и свести своје породице и мужева како би показали више разумевања, подршке и поверења у њих како би могли да учествују у мерама образовања одраслих;
- постоји потреба за прилагођеним механизмима подршке за решавање културних баријера и побољшање инклузивности у образовању одраслих;
- постоји потреба да се ради на подизању свести жена о потреби и значају образовања одраслих, показујући им на који начин оно може променити њихове животе и имати образовне радионице у самој заједници;
- да би превазишле препреке, угрожене жене треба да добијају редовне информације о доступности таквих мера укључујући и радионице за подизање свести о важности истих. образовање за зелене и дигиталне вештине им је веома неопходно;
- створити и понудити бесплатне мере образовања одраслих посебно дизајниране за угрожене жене;
- имати Ромкиње менторке које ће пружати сталну помоћ овим женама;
- да обезбеде негу и активности за своју децу док похађају меру образовања одраслих;
- да им понуди кратке курсеве који не трају дуже од 4 недеље пошто нису навикли да похађају школу;
- током учења постоји потреба да се женама и њиховој деци понуди храна и освежење јер већина угрожених жена нема средстава да обезбеди више од једног obroka дневно;
- групе активности да буду мале са не више од 10 учесника за ефикасан рад;
- уколико похађају обуку, то не би требало да буде дуже од 3-4 дана, јер угрожене жене не могу дуже да избивају из својих домова;
- радити на подизању свести код себе и чланова њихових породица о значају и потреби образовања одраслих како би разумели његове предности и добили подршку у учешћу у оваквим мерама упркос томе што су већ у браку и имају децу/породицу;
- нови закон о образовању одраслих у Северној Македонији треба што пре донети и прихватити и развити стратегије на националном и локалном нивоу за решавање проблема ових жена и креирати и понудити акредитоване и одговарајуће курсеве и програме за њих. које су бесплатне;
- мјере треба да укључе забавни програм за дјецу како би се, док жене похађају курсеве, бринула о њиховој дјечи;

- постоји потреба да се боримо против вишеструке дискриминације, предрасуда и стереотипа едукацијом тренера и ментора о томе како да приступе и третирају рањиве жене и повећају подршку коју им пружају;
- постоји потреба да се пронађу и покажу успешни примери жена из њихове заједнице да мотивишу угрожене жене да наставе школовање и учествују у мерама образовања одраслих;
- постоји потреба да се стално ради на мотивацији и подршци жена како би оне завршиле меру и свеле на минимум стопу напуштања.
- постоји потреба за персонализованим кампањама за ширење и подизање свести;
- пружање информација у окружењу заједнице, коришћење личности из заједнице од поверења и понуда флексибилног распореда могу да се позабаве почетним неодлучним и временским ограничењима;
- прилагођавање образовног садржаја у складу са културним нормама и вредностима може побољшати ангажовање.

Идентификоване могућности и препреке пружају основу за осмишљавање циљаних, инклузивних и културно осетљивих образовних иницијатива прилагођених јединственим околностима рањивих жена.

2.2 Дигиталне вештине и идентификовани скуп дигиталних алата који се могу користити за образовање одраслих за побољшање дигиталних вештина међу циљном групом

Доступност и употреба дигиталних алата међу женама које су биле део анкете је ниска. За комуникацију углавном користе паметне телефоне. Они такође користе апликације друштвених медија и апликације за комуникацију. Нема пријављених случајева коришћења рачунара код куће. Они који поседују паметне телефоне имају ограничено знање о дигиталним алатима за учење и немају развијене вештине дигиталног учења. Већина њих не зна да користи рачунаре и лаптопове, а чак их и не поседују. Ослањају се на телефоне, али опет већина њих не зна да их користи за едукацију. Иако је дигитална писменост на неки начин присутна, постоји неискоришћени потенцијал за проширење њихове употребе дигиталних технологија. Могућности за укључивање дигиталних алата у образовање, као што су онлајн курсеви или апликације за учење, постоје и могу се истражити.

Најпогодније апликације које се користе у образовном процесу, које су идентификоване од особља за образовање одраслих су Гоогле меет, Мицрософт тимови, Зоом. Ове апликације морају бити доступне

жене које треба да буду обучене за њихову употребу. Касније се могу развити адекватни курсеви и ови алати се могу користити за њихово спровођење.

Друге апликације које се могу користити путем телефона/паметног телефона могу бити апликације и алати за свакодневну употребу као што су мобилно банкарство, е-услуге које су доступне од стране локалних и националних влада, апликације развијене за учење језика.

2.3 Ниво знања и потребе за повећањем зелених вештина код жена.

Ниво знања међу женама у анкети је веома низак. Не могу да идентификују и обележе зелене праксе и зелене вештине чак и понекад су директно укључени у процес прикупљањем пластичних флаша, стакла и старог папира.

Жене морају да науче о зеленим вештинама како би побољшале штедњу у кући, али и да би смањиле утицај на животну средину. Већина жена је одбила да одговори у вези са грејањем и не желе да одговоре на питање јер користе неконвенционалне изворе грејања на неким местима као што је смеће.

Што се тиче рециклаже и курикуларне економије, било је жена чија се породица бави рециклажом пластичних флаша, односно поновном употребом разних материјала.

Истраживање је идентификовало растуће интересовање жена за стицање зелених вештина. Постоји значајна потражња за програмима стручног оспособљавања и образовања који су фокусирани на еколошке праксе. Жене су изразиле жељу да позитивно допринесу својим заједницама кроз одрживе праксе.

Због тога жене треба даље едуковати о рециклажи код куће, поновној употреби материјала. Постоји потреба за развојем специјалних образовних модула и програма намењених женама из ових категорија како би могле да развију зелене вештине у свом окружењу и заједницама. Ови образовни програми морају бити прилагођени свакодневном животу жена и бити на нивоу који би жене адекватно акумулирале.

3. Искуства са терена

Случајеви и примери са терена имају за циљ да открију посебна искуства особља за образовање одраслих са којима се сучавају током интервјуа на терену. Представљају наратив једног интервјуа од једног саговорника са једном или две жене.

- *Било ми је мало непријатно да разговарам са женама јер немам ту блискост са њима, јер их не виђам тако често, али су све биле тако љубазне и интервјуи су протекли глатко и лепо.*
- *Током једног од интервјуа, имала сам привилегију да разговарам са две изузетне Ромкиње које су поделиле своја јединствена искуства и тежње за образовањем. Разговор се одвијао пружајући повољно окружење за отворен и искрен дијалог. Обе жене, иако у почетку резервисане, постепено су се отварале док смо разговарали о значају образовања и његовом трансформативном потенцијалу. Њихове приче одражавале су заједничку тему - жељу за независношћу и самодовољношћу. Они су изразили велико интересовање за стицање знања и вештина које би их оснажиле да се самостално сналазе у животним изазовима. Једна од жена је поделила свој сан да настави са стручном обуком у зеленом вештинама, наглашавајући важност еколошки прихватљивих пракси у данашњем свету. Веровала је да такве вештине не само да ће побољшати њену запошљивост, већ и позитивно допринети њеној заједници и животној средини. Друга жена, мајка троје деце, изразила је снажну жељу да се врати образовању како би дала пример својој деци, истичући кључну улогу коју образовање има у разбијању круга међугенерациске непогодности. Како се разговор одвијао, постало је очигледно да ове жене доживљавају образовање као кључ за самоопредељење. Они су препознали потенцијал учења, не само као средство личног развоја, већ и као пут ка економској независности и катализатор позитивних промена у њиховим заједницама. Оно што сам научила из овог интервјуа има дубок одјек – важност залагања за образовне могућности прилагођене јединственим потребама Ромкиња. Њихове тежње су нагласиле трансформативни утицај који образовање може да има на животе појединца, подстичући оснаживање, рушећи баријере и утирући пут за инклузивнију и самопозданију будућност. Овај наратив служи као дирљив подсетник на кључну улогу коју образовање игра у оснаживању маргинализованих заједница и промовисању једнакости и социјалне правде.*
- *У недавном интервјуу са две Ромкиње, имала сам прилику да се удубим у њихова јединствена искуства и тежње. Атмосфера је у почетку била резервисана, али како је разговор одмицао, топлина је обавила просторију. Једна жена је поделила свој сан о оснивању малог предузећа, наглашавајући предузетнички дух у заједници. Друга, бака, изразила је жељу за образовањем као средством за очување културног наслеђа за своје унуке. Оно што ме је погодило била је заједничка нит отпорности и одлучности која се провлачи кроз њихове наративе. Њихове тежње дале су живописну слику трансформативне моћи образовања унутар ромске заједнице. Од предузетничких снова*

до посвећености очувању културе, њихове приче су истакле разноликост образовних циљева. Овај интервју је потврдио потребу за флексибилним и инклузивним образовним иницијативама, прилагођеним различитим тежњама Ромкиња. То је ојачало схватање да образовање није подухват који одговара свима, већ динамично и лично путовање које има потенцијал да оснажи појединце и сачува културни идентитет унутар маргинализованих заједница.

- *Током интервјуа, две Ромкиње су откриле инспиративне приче. Једна жена, страствена за развој заједнице, изразила је жељу за лидерским вештинама. Друга, посвећена мајка, истакла је важност образовања у прекиду генерацијских циклуса. Овај сусрет је осветлио различите образовне аспирације унутар заједнице и нагласио потребу за прилагођеним програмима који задовољавају индивидуалне страсти. Такође је нагласио дубок утицај који образовање може да има у неговању лидерства, рушењу баријера и стварању позитивних промена унутар маргинализованих заједница.*
- *Ромкињама и девојчицама је потребно охрабрење мужева и синова да их мотивишу да раде на себи и да се образују. Тада могу да буду финансијски независне и могу да допринесу породици, као и својим мужевима и синовима и верујем да ће поштовање бити повећано са обе стране.*
- *Једна од многих жена почела је да дели веома позитивне ствари о мојим ћеркама Сибел и Семри и мојој снаји Фатми и о томе како смо сви ми, четири жене, позитивни узорци у овом крају и мотивација за младе девојке, али и мајке да наставе школовање. Рекли су да је Латцхо Диве савршен додатак у Топаани, јер жене и девојке могу да дођу на радионице, чују нешто ново, друже се и поделе своје проблеме, потребе и буду саслушане. Овај разговор ми је заиста привукао пажњу и дирнуо ме у срце. Ово је један од многих разлога зашто волим свој посао, своју децу и њихове мајке.*
- *Пошто скоро свакодневно виђам жене у нашем свакодневном раду са децом у Сумналу, већина њих је стекла поверење у мене и отвореније говоримо о различитим темама. Приликом посете својој кући, да одговори на неопходна питања, жена је била изузетно срећна што ће коначно имати могућност да ми скува кафу и помогне ми, да искрено одговорим на питања, као „одужење“ нашег рада са своју децу у Сумналу са писањем домаћег задатка. Ово је било занимљиво искуство, и заиста је лепо видети да људи заиста цене наш просветни рад, виде наше напоре да помогнемо својој деци са тешкоћама у школама, да им помогнемо да науче нешто ново.*
- *Имао сам случај када сам морао да интервјуишем жену у њеној кући. Током интервјуа била је уплашена и непријатно јој је јер је одговарала пре свих чланова породице у кући. Било је добро јер су питања била о дигиталним вештинама, па остали чланови породице нису били заинтересовани да дуже чувају испитаника. Она је рекла да би волела да се образује и да добије одговарајући посао уз образовање које ће добити. Из овог интервјуа сам сазнала да неке жене живе под притиском чланова породице и не могу да искористе свој потенцијал.*

- Интервјуисала сам жену која је мајка детета са посебним потребама. Упркос својим проблемима, била је заинтересована да учествује и сазна нове информације, па се мотивисала својом упорношћу да се свакодневно бори за живот своје породице и детета са инвалидитетом. Увек нађе времена да дође на моје радионице и научи нешто што би јој могло бити од користи.
- Имала сам прилику да интервјуишем једну старију жену која је отворена за даље образовање и учење нових ствари. За свако питање које није разумела захтевала су додатна објашњења и информације. Посебно је показала велико интересовање за учење и стицање вештина везаних за дигиталне технологије. Ово је веома добар и позитиван пример јер већина жена у ромској заједници не показује интересовање да се бави оваквим активностима и могућностима, посебно у каснијој доби. Такође, овим женама се не нуде могућности за образовање одраслих.

Анекс 1: Упитник коришћен током пројекта

Анекс 2: Сажети налази из упитника

ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ ЗА МАРГИНАЛИЗОВАНЕ ЖЕНЕ

Реф. не. 2022-1-МК01-КА210-АДУ-000082818

Поштоване,

Овај упитник испитује потребе маргинализованих жена у области образовања одраслих у циљу добијања више информација о томе које могућности образовања и обуке треба да им се пружи и на који начин.

Хвала вам на учешћу и времену.

Област: Основни податци

1. Старост:

- а) 18-30;
- б) 31-45;
- в) 45-60;
- г) преко 60 година.

2. Место становања:

- а) Скопље;
- б) Битољ;
- в) Београд.

3. Запослење:

- а) запослени;
- б) незапослени.

4. Ако сте незапослени, колико дуго:

- а) Мање од једне године;
- б) од 1 до 5 година;

в) Преко 5 година.

5. образовање

а) Нисам завршила;

б) основна;

в) средња;

г) висока школа.

Област: Зелене вештине

1. Које вештине бисте унели у зелене вештине:

а) вештине за заштиту животне средине и климатске промене;

б) вештине уштеде воде;

ц) вештине уштеде електричне енергије;

г) све наведено.

2. Да ли имате свакодневну праксу да штедите воду коју користите?

а) да;

б) не.

3. Ако сте одговорили потврдно, шта та пракса укључује?

а) затворите славину док перете зубе;

б) користите туш уместо каде;

в) искључите воду из туша док стављате сапун, шампон или гел за туширање;

г) друго (навести) _____;

д) не штедим;

ђ) не знам како да штедим.

4. Да ли свакодневно вежбате уштеду електричне енергије?

а) да;

б) не.

5. Ако сте одговорили да, како то радите:

- а) користим јефтину тарифу за струју (пр. после 22 сата и недељом цео дан);
- б) користим енергетски ефикасне уређаје;
- ц) искључујем уређаје из струје када их не користим;
- г) користим природно светло уместо сијалица;
- д) друго (навести) _____ ;
- ђ) не штедим;
- г) не знам како да штедим.

6. Пре него што баците отпад, да ли га одвајате по врсти (папир, пластика, стакло...):

- а) да;
- б) не.

7. Ако сте одговорили не, зашто:

- а) не постоје канте за рециклажу смећа;
- б) Не знам да то треба да урадим;
- ц) Не знам како да то урадим;
- г) друго (навести) _____.

8. На чему се загревате?

- а) дрвеће;
- б) електрична енергија;
- ц) градско грејање;
- г) сирова енергија (гас, нафта, мазут);
- д) друго (навести) _____.

9. Можете ли рећи да бринете о животној средини?

- а) да;
- б) не.

Ако јесте, наведите како:

- а) користите мање ресурса;
- б) учествујете у активностима заштите природе;

ц) подржавате праксе одрживости;

д) друго (навести) _____.

Област : Образовање одрасли

Приступ до програме за образовање одрасли

1. Да ли знате неке обуке или курсеве који су вам доступни и на којима можете учествовати?

а) да;

б) не.

2. Дали су:

а) бесплатни или

б) све они наплаћују .

3. Да постоји курс обуке за стицање нових знања која би вам помогла да се запослите или да добијете бољи посао од оног који имате, да ли бисте га похађали?

а) да;

б) не.

4. Да је то бесплатна обука, да ли бисте је похађали?

а) да;

б) не;

5. Да ли бисте одвојили време да присуствујете да постоји накнада?

а) да;

б) не.

Област: Дигиталне вештине

1. Да ли имате приступ дигиталним уређајима, односно:

а) паметни телефон;

б) рачунар/лаптоп;

в) таблета.

2. Да ли знате како да користите (заокружите да или не за одговарајући уређај):

- а) паметни телефон   ДА   НЕ
- б) рачунар   ДА   НЕ
- в) таблет   ДА   НЕ

3. За шта користите телефон (могуће је више опција):

- а) за разговоре;
  - б) за слање порука;
  - в) за друштвене мреже (Фејсбук, Инстаграм, Вибер);
  - г) за навигацију (ГПС, Гоогле Мапс);
  - д) за фотографисање;
  - ф) за прављење видео записа;
  - г) за рад;
  - ж) за гледање видео записа, филмова;
  - и) за играње игрица;
  - ј) за сурфовање Интернетом;
  - и) за друге ствари (навести)
-

4. Да ли имате редован (нон-стоп) приступ интернету:

- а) да;
- б) не.

5. Ако немате приступ нон-стоп, колико имате:

- а) 1 сат;
  - б) неколико сати;
  - ц) више од 5 сати.
  - г) друго (навести)
-

Област : Социјална заштита

1. Ако сте запослени:

- а) радите са пуним радним временом;
- б) радите са скраћеним радним временом;
- ц) радите привремено/сезонски.

1.1. Да ли сте регистровани као радник;

- а) да;
- б) не.

2 . Ако сте незапослени :

2.1 Да ли се редовно јављате Заводу за запошљавање?

- а) да;
- б) не.

2.2 Да ли знате разлику између активног и пасивног тражиоца посла?

- а) да;
- б) не.

2.3 Да ли вам је потребно појашњење процедуре запошљавања?

- а) да;
- б) не.

2.4 Да ли познајете процесе добијања помоћи за незапослена лица?

- а) да;
- б) не.

2.5 Да ли знате шта се нуди (програми за незапослена лица) у Заводу за запошљавање за жене које су незапослене?

- а) да;
- б) не.

2.6 Да ли вам је потребна помоћ да се региструјете као незапослено лице?

- а) да;

б) не.

Програми за социјална заштита

3. Да ли сте упознати са програмима социјалне заштите који се нуде женама у ситуацијама као твоја?

а) да;

б) не.

4. Да ли користите неку врсту социјалне заштите?

а) да;

б) не.

5. Ако користите, шта користите (наведете)?

---

6. Да ли сматрате да су вам потребне информације за све опције социјалне помоћи и заштите које можете примити?

а) да;

б) не.

Област: Становање

1. Где живите:

а) у мојој кући/стану;

б) у издани стану/кући;

ц) у стану у власништву другог члана породице;

г) у импровизованом стану.

2. Да ли сте упознати са програмима социјалног становања?

а) да;

б) не.

3. Да ли бисте желели да добијете више информација о социјалном становању?

а) да;

б) не.

AE4WOMEN – ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ ЗА МАРГИНАЛИЗОВАНЕ ЖЕНЕ

Реф. бр. 2022-1-МК01-КА210-АДУ-000082818

Резиме о резултатима анкете спроведене са Ромкињама у Битољу и Скопљу у Северној Македонији и у Београду, Србија о њиховим потребама у области образовања одраслих

Општи опис циљне групе

Старост			
	Битољ	Скопље	Београд
18-30	32%	51,9%	40%
31-45	28%	26,9%	30%
46-60	32%	17,3%	20%
преко 60 година	8%	3,9%	10%

Место становања:			
	Битољ	Скопље (Чаир и Топаана)	Београд
	Централни Баир	376 Стр.	Тосин Бунар
	Смилевски Баир	ул. Славеј Планина	Купински пут
	Стоћни Базар	ул. Максуд Садик	Земунско поље
	Петоћна Вода	376 Стр.	Грмећ

Радни однос			
	Битољ	Скопље	Београд
запослени	28%	27%	25%
незапослени	72%	73%	75%

Период незапослености:			
	Битољ	Скопље	Београд
мање од 1 године	20%	9%	10%
1-5 година	17,1%	29%	30%
више од 5 година	62,9%	64%	60%

Образовање:			
	Битољ	Скопље	Београд
није завршена	34%	36,5%	74,3%
основна школа	42%	40,4%	19,8%
средња школа	22%	21,2%	5%
универзитета	2%	9%	0,9%

Област: Зелене вештине

Које од ових вештина сматрате зеленим:			
	Битољ	Скопље	Београд
вештине заштите животне средине и климатских промена	32%	44,2%	25%
вештине уштеде воде	16%	32,7%	20%
вештине уштеде електричне енергије	14%	9,6%	15%
све наведено	38%	13,5%	40%

Да ли имате свакодневну рутину за уштеду воде:

	Битољ	Скопље	Београд
да	72%	/	/
не	28%	83%	80%
не знам шта је то	/	17%	20%

Ако сте на претходно питање одговорили потврдно, напишите шта је то:

	Битољ	Скопље	Београд
Затварам воду док перем зубе	53,8%	/	/
За купање користим туш уместо каде	17,9%	/	/
Затварам воду док сапунам своје тело и/или косу	20,5%	/	/
Не штедим воду	2,6%	/	/
Не знам како да штедим воду	5,1%	/	/

Да ли имате свакодневну рутину за уштеду електричне енергије:

	Битољ	Скопље	Београд
да	80%	78,8%	/
не	20%	21,2%	100%
не знам шта је то	/	/	/

Ако сте на претходно питање одговорили потврдно, напишите шта је то:

	Битољ	Скопље	Београд
Користим га када је јефтино (пр. после 22 ђ и недељом)	58,5%	78,8%	/

Искључујем уређаје када их не користим	26,8%	/	/
Користим енергетски ефикасне уређаје	9,8%	/	/
Користим природно светло уместо сијалица	2,4%	/	/
Не штедим	/	21,2%	/
Не знам како да уштедим струју	2,4%	/	/

Да ли одвајате отпад пре него што га баците:

	Битољ	Скопље	Београд
да	20%	30,8%	10%
не	80%	69,2%	90%

Ако сте на претходно питање одговорили не, напишите зашто:

	Битољ	Скопље	Београд
Нема рециклажних канти за смеће	61,5%	65,4%	5%
Нисам знао да то треба да урадим	7,7%	17,3	75%
Не знам како то да урадим	28,2%	7,7%	20%
Нема одговора	2,6%	9,6	/

Шта користите за грејање:			
	Битољ	Скопље	Београд
дрво	72%	/	/
електрична енергија	24%	/	/
парно	2%	/	/
Остало (гас, нафта, мазут...)	2%	/	/

Можете ли о себи рећи да бринете о животној средини:			
	Битољ	Скопље	Београд
да	56%	78,8%	
не	44%	21,2%	100%

Ако сте на претходно питање одговорили потврдно, напишите како:			
	Битољ	Скопље	Београд
Користим мање ресурса	67,9%	80,8%	/
Учествујем у активностима заштите животне средине	17,9%	4,8%	/
Подржавам праксе одрживости	3,6%	4,8%	/
Бацам своје смеће у канту и чистим околину у којој се налазим	3,6%	/	/
Одржавам чисту кућу и околину	3,6%	/	/
Нема одговора	3,6%	9.6	/

Област: образовање одраслих

Приступ програмима образовања одраслих

Да ли знате за неке обуке или курсеве који су вам доступни и можете похађати:

	Битољ	Скопље	Београд
да	34%	21,2%	30%
не	66%	78,8%	70%

Да ли су они:

	Битољ	Скопље	Београд
бесплатне	58,6%	/	40%
наплаћене	41,4%	/	60%

Ако постоји обука или курс који ће вам дати нова знања да бисте добили посао или бољи посао или радно место од оног који имате, да ли бисте га похађали:

	Битољ	Скопље	Београд
да	70%	59,6%	80%
не	30%	40,4%	20%

Ако постоји бесплатна обука или курс, да ли бисте је похађали:

	Битољ	Скопље	Београд
да	72%	/	75%
не	28%	/	25%

Да ли бисте платили обуку или курс ако није бесплатан:

	Битољ	Скопље	Београд
да	14%	/	/
не	86%	/	/

Област: Дигиталне вештине

Да ли имате приступ следећим дигиталним алатима:			
	Битољ	Скопље	Београд
смартфон	100%	100%	90%
рачунар/лаптоп	/	/	/
таблет	/	/	10%

Да ли знате како да користите следеће дигиталне алате:						
	Битољ		Скопље		Београд	
	да	не	да	не	да	не
смартфон	82%	18%	75%	25%	90%	10%
рачунар/лаптоп	18%	82%	/	/	/	/
таблет	18%	82%	25%	75%	10%	90%

Шта користите свој (паметни) телефон :			
	Битољ	Скопље	Београд
причајући	92%	100%	/
слање порука	30%	/	/
друштвени медији (Фејсбук, Инстаграм, Вибер)	50%	/	/
навигација (ГПС, Гоогле мапе)	10%	/	/
фотографисање	26%	/	/
прављење видео записа	0%	/	/
рад	2%	/	/
гледање филмова и видео записа	4%	/	/
играње игрица	6%	/	/

сурфовање Интернетом	2%	/	/
-------------------------	-----------	---	---

Да ли имате редован (нон-стоп) приступ Интернету:

	Битољ	Скопље	Београд
да	72%	30%	20%
не	28%	70%	80%

Ако сте одговорили не на претходно питање, колико времена дневно можете приступити Интернету:

	Битољ	Скопље	Београд
1 сат	28,6%	20%	10%
неколико сати	52,4%	35%	10%
више од 5 сати	9,5%	15%	30%
неколико дана (користимо од моје сестре)	4,8%	/	/
друго (није наведено)	4,8%	30%	40%

Област: Социјална заштита

Ако сте запослени, радите:

	Битољ	Скопље	Београд
пуно време	57,1%	19,2%	/
скраћено време	21,4%	13,5%	/
сезонски/ повремено	21,4%	67,3%	100%

Да ли сте регистровани као запослени:

	Битољ	Скопље	Београд
да	73,3%	15,4%	/
не	26,7%	84,6%	/

Ако сте незапослени, да ли се редовно пријављујете у локалну канцеларију за запошљавање:

	Битољ	Скопље	Београд
да	64,3%	19,2%	/
не	35,7%	80,8%	/

Да ли знате разлику између активног и пасивног тражиоца посла?

	Битољ	Скопље	Београд
да	57,1%	19,2%	/
не	21,4%	13,5%	/

Да ли су вам потребна појашњења и упутства о процедурама запошљавања?

	Битољ	Скопље	Београд
да	42%	/	/
не	58%	/	/

Да ли знате процедуру за добијање новчане помоћи за незапослена лица?

	Битољ	Скопље	Београд
да	28%	26,9%	/
не	72%	73,1%	/

Да ли знате које програме локалне службе за запошљавање нуде незапосленим женама?

	Битољ	Скопље	Београд
да	36%	13,5%	/
не	64%	86,5%	/

Да ли вам је потребна помоћ да бисте се пријавили као незапослено лице?

	Битољ	Скопље	Београд
да	36%	/	/
не	68%	/	/

Област: Програми социјалне заштите
Да ли знате програме социјалне заштите?

	Битољ	Скопље	Београд
да	28%	23,1%	75%
не	72%	76,9%	25%

Да ли користите неке програме социјалне заштите?

	Битољ	Скопље	Београд
да	40%	38,5%	75%
не	60%	61,5%	25%

Ако сте на претходно питање одговорили потврдно, напишите које:

	Битољ	Скопље	Београд
гарантована минимална помоћ	гарантована минимална помоћ брига за другу особу треће дете дечији додатак	51,1%	/
брига за другу особу		/	/
треће дете		/	/
дечији додатак		/	/

Да ли сматрате да су вам потребне информације о свим доступним програмима социјалне заштите које можете добити?

	Битољ	Скопље	Београд
да	58%	/	/
не	42%	/	/

Област: становање

Где ти живиш?			
	Битољ	Скопље	Београд
у сопственој кући/стану	56%	21,2%	10%
у изнајмљеној кући/стану	6%	15,4%	10%
у кући у власништву другог члана породице	38%	59.6	/
у импровизованом куќишту	/	3,8%	80%

Да ли знате доступне програме социјалног становања?			
	Битољ	Скопље	Београд
да	44%	9,6%	30%
не	56%	90,4%	70%

Да ли желите више информација о социјалном становању?			
	Битољ	Скопље	Београд
да	50%	86,5%	60%
не	50%	13,5%	40%